



Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Kaderplan participatie Energieroute Noord-Holland

Richtlijnen en uitgangspunten voor participatie in de verkenningfase

Datum: 13/12/22
Versie: 1.0 – definitief

Colofon

1.1

Uitgegeven door	Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat Rijkswaterstaat, CD, NOVA Griffioenlaan 2 3526 LA Utrecht
Datum	13/12/22
Status	Definitief
Versienummer	1.0
Auteurs	Clarie Duin en Wouter van Buizen

Inhoudsopgave

1	Inleiding—4
1.1	Aanleiding en doel—4
1.2	Verkenningfase—4
2	Participatie en communicatie—5
2.1	Procesparticipatie en communicatie—5
2.1.1	Deelgebieden—6
2.1.2	Ronde 1 – april/mei '23—6
2.1.3	Ronde 2 – september/oktober '23—8
2.1.4	Particuliere gronden—8
2.1.5	Communicatie—8
2.1.6	Planning—8
2.1.7	Budget—9
2.1.8	Rolverdeling gemeente, projectteam en landschapsarchitectenbureau—9
2.1.9	Organisatie—10
3	Financiële participatie—11
4	Bijlagen—12
4.1	Bijlage 1 – overzichtskaart projectgebied—12

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Eind 2022 is de voorverkenningfase van de Energieroute Noord-Holland afgerond. In deze fase is door een ingenieurbureau samen met alle partners op basis van de technische haalbaarheid en ruimtelijke uitgangspunten een scope opgesteld bestaande uit percelen waar mogelijk zonne- en windenergie kan worden opgewekt. De (huidige) verkenningfase duurt tot eind '23. In de verkenningfase wordt de scope verder geconcretiseerd door een landschapsarchitectenbureau dat samen met alle partners en hun experts de haalbaarheid van de gebieden verder uitwerkt.

Parallel aan dit traject wordt een participatietraject uitgevoerd om wensen, ideeën en issues uit de omgeving op te halen. Dit kaderplan beschrijft op hoofdlijnen hoe de participatie vorm krijgt en schept kaders voor de participatie in de verkenningfase. Zo wordt het participatietraject op hoofdlijnen door alle partners gelijkwaardig uitgevoerd.

Deelnemende gemeenten stellen in samenwerking met het Integraal Project Management (IPM) team dat de verkenning van de Energieroute Noord-Holland uitvoert (projectteam) een detailparticipatieplan op voor hun regio. Dit kan individueel of samen met andere gemeenten worden opgesteld en uitgevoerd. Daarnaast is er een kernteam bestaande uit de vertegenwoordigers van gemeenten en het projectteam.

Hieronder wordt eerst de inhoud van de verkenningfase omschreven. In hoofdstuk 2 wordt het participatietraject verder omschreven.

1.2 Verkenningfase

In de verkenningfase worden door een landschapsarchitectenbureau verschillende ontwerpvarianten uitgewerkt. Dit bureau start naar verwachting eind januari '23 met hun opdracht. Het bureau is gevraagd drie ontwerpvarianten voor het gehele Energieroute Noord-Holland traject op te stellen. Dit wordt tezamen met input van experts van alle partners gedaan. De ontwerpvarianten die hieruit voortvloeien worden gebruikt als input om voor te leggen aan de omgeving. Het eindproduct van de verkenningfase is een voorkeurs(ontwerp)variant met concrete percelen waar zonne-opstellingen en eventueel windturbines gerealiseerd kunnen worden. Hierin is een heldere ruimtelijke onderbouwing opgenomen, bestaande uit ontwerpregels en verbeeldingen voor zonneopstellingen en windturbines. Het uitgangspunt hierbij is aan te sluiten bij de kernkwaliteiten en identiteit van het gebied.

Het participatietraject wordt in hoofdstuk 2 nader omschreven.

2 Participatie en communicatie

Participatie wordt opgedeeld in financiële- en procesparticipatie. In de verkenningsfase wordt de focus gelegd op procesparticipatie omdat in de verkenningsfase ontwerpkeuzes worden gemaakt en vastgelegd. Dit betekent niet dat financiële participatie niet aan bod komt. Echter kunnen over financiële participatie in deze fase geen harde afspraken worden gemaakt en is het afhankelijk van de voorkeurs(ontwerp)variant. Hier wordt in hoofdstuk 2.2 nader op ingegaan. De toekomstige exploitant is verantwoordelijk voor definitieve uitwerking en uitvoering van de financiële participatie. Daarom komt financiële participatie later aan bod.

Per deelnemende gemeente of een aantal gemeenten samen wordt een detailparticipatieplan opgesteld. Dit plan moet mogelijk bestuurlijk worden vastgesteld. Deze mogelijke verplichting verschilt per gemeente en moet inzichtelijk worden gemaakt per gemeente. In dit hoofdstuk wordt toegelicht wat in het detailplan tenminste moet worden opgenomen en hoe het participatietraject er op hoofdlijnen uitziet.

2.1 Procesparticipatie en communicatie

Deze vorm van participatie heeft als doel bij te dragen aan de kwaliteit, de acceptatie en omarming van het project in haar omgeving. Dit wordt bereikt middels het goed informeren en betrekken van de omgeving door het ophalen van wensen, goede ideeën en issues. Hierbij kan gedacht worden aan de wens tot een zonnescherm, het koppelen van energieontwikkeling aan natuurontwikkeling, etc.

De omgeving is reeds betrokken geweest bij de totstandkoming van de RES gebieden en dit project kan gezien worden als een verdere invulling van het RES traject.

Vanuit eerdere OER trajecten zijn ervaringen opgedaan met participatie in de verkenningsfase. Op basis van deze ervaringen wordt het participatietraject opgedeeld in twee rondes:

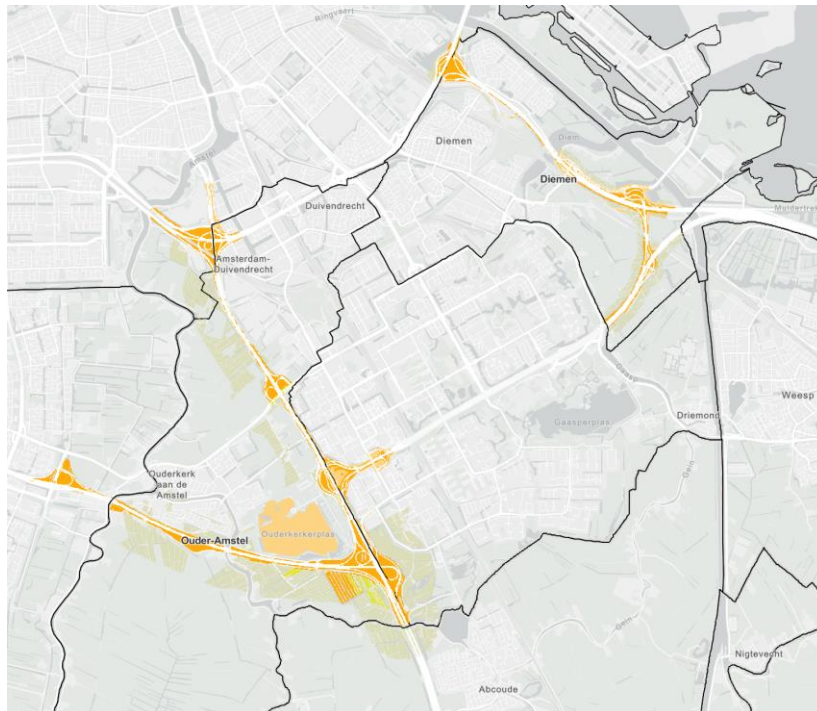
- In ronde 1 worden ontwerpvarianten voorgelegd en worden op basis hiervan wensen, ideeën en issues opgehaald.
- In ronde twee volgt een onderbouwde terugkoppeling over wat met de uit ronde 1 opgehaalde punten is gedaan.

De invulling van deze rondes is in de basis vormvrij. Tezamen met het projectteam en eventueel andere partners wordt inhoudelijk vormgegeven aan de invulling van beide rondes. De invulling wordt vooraf vastgelegd in het detailparticipatieplan. Dit detailplan kan per deelnemende gemeenten worden opgesteld of in samenwerking met een aantal gemeenten.

Op basis van de projectgrenzen lijkt het logisch om participatietrajecten in verschillende regio's te combineren. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan Heiloo en Alkmaar waarbij Heiloo het participatietraject voor beide gemeenten organiseert omdat Alkmaar een klein projectgebied heeft binnen haar gemeentegrenzen. Gemeenten zijn in de basis vrij om te kiezen voor welke samenwerkingsvorm zij al dan niet kiezen. Voorafgaand aan het afstemmen van het detailparticipatieplan moet er overeenstemming zijn over of en welke gemeenten al dan niet samenwerken, ook omdat dit impact heeft op de middelen die het projectteam van het rijk kan inzetten voor participatietrajecten. Hieronder wordt nader ingegaan op het vormen van deelgebieden.

2.1.1 *Deelgebieden*

In bijlage 1 is een overzichtskaart van alle relevante zoekgebieden die in de verkenningsfase verder worden uitgewerkt weergegeven. In december '22 zoekt het projectteam samen met deelnemende gemeenten naar samenwerkingsmogelijkheden voor het participatietraject. Samenwerking in het participatietraject kan zorgen voor een efficiëntieslag en kan het verhaal wat aan de omgeving wordt voorgelegd tevens verduidelijken. De scope van het participatietraject ligt op het hele projectgebied maar de verwachting is dat men vooral inspraak wil hebben op haar regio. Hieronder wordt bovenstaande toegelicht aan de hand van een voorbeeld.



Figuur 1: overzicht regio Ouder-Amstel, Amsterdam, Diemen.

In het oranje zijn de meest haalbare gebieden voor de opwek van zonne-energie weergegeven. In het zwart zijn de gemeentegrenzen weergegeven. De gemeente Diemen ligt geïsoleerd van de rest van het projectgebied en heeft op een punt overlap met gemeente Amsterdam bij knooppunt A1/A10. Hier zou het logisch kunnen zijn dat de gemeente Diemen de organisatie van de participatie op zich neemt en tevens een deel van inwoners en andere belanghebbenden van gemeente Amsterdam meeneemt. Omdat in januari gestart wordt met de uitwerking van het detailparticipatieplan wordt er naar gestreefd in 2022 samenwerkingsverbanden te bepalen. Hieronder wordt verder ingegaan op de inhoud van de participatieronden.

2.1.2 *Ronde 1 – april/mei '23*

Ronde 1 is bedoeld om input, wensen en ideeën uit de omgeving op te halen in een periode van 2 maanden. Vanwege de aard van het gebied en de ontwikkeling is gekozen om de eerste participatieronde te starten met drie concept ontwerpvarianten waar mensen op kunnen reageren. Uit eerdere ervaringen opgedaan binnen andere OER trajecten is gebleken dat bij het ophalen van input een duidelijk voorbereid ontwerpvoorstel goed werkt om reacties en ontwerp ideeën op te halen. Daarnaast is gebleken dat men moeite heeft met

een voorstelling te maken van de invulling van gebieden langs de snelwegen zonder een aantal concrete voorbeelden.

Het landschapsarchitectenbureau dat deze ontwerpvarianten opstelt is gevraagd aan te geven welke mogelijkheden tot inspraak er zijn bij de ontwerpvarianten. Sommige stukken van het projectgebied bieden weinig tot geen ruimte voor verschillende vormen van inrichting waar andere gebieden wel ruimte bieden. Dit verschilt per gemeente en het projectgebied gelegen in de gemeente. In het detailparticipatieplan moet het projectgebied voor het participatieplan vastgelegd worden en de mogelijkheden tot inspraak worden omschreven.

De inhoudelijke vormgeving van ronde 1 is vormvrij. Afhankelijk van lokale wensen kunnen 1 of meerdere participatiemomenten worden georganiseerd. Daarnaast kunnen tevens andere manieren worden gekozen om inspraak op te halen. Hierbij kan gedacht worden aan:

- Inspraakavonden;
-
- Het organiseren en inrichten van ontwerpateliers voor belanghebbenden;
- Enquêtes;
- Inspraak op online kaart;

Ook kan het nuttig zijn bepaalde doelgroepen of stakeholders doelgericht uit te nodigen of de ruimte te geven om hun input te geven. Daarom wordt elke gemeente gevraagd een issue-stakeholderanalyse op te stellen. Voorbeelden zijn:

- Keukentafelgesprekken met stakeholders. Bijvoorbeeld particuliere grondbezitters over of zij hun grond willen toevoegen aan de scope en wat dat voor hen inhoudt;
- Consulterende gesprekken met omwonenden, buurtverenigingen, jongeren, natuur- en landschapsorganisaties en dorpsraden.
- Het opzetten van een klankbord- of adviesgroep van belanghebbenden per gemeente, zoals energie coöperaties of lokale natuurorganisaties

Qua communicatie:

- Lokale projectwebsite op de website van elke betrokken gemeente. Gemeenten kunnen ervoor kiezen om dit eventueel in combinatie met links naar eerder genoemde online enquête en/of inspraak op online kaart aan te vullen;
- Ook is er al een algemene website gelanceerd op de website van de Rijksoverheid over de Energieroute Noord-Holland. De inhoud blijft hierop algemener en verdere invulling wordt afgestemd in het kernteam.
- Denk voor overige communicatie aan persberichten richting media (afgestemd in kernteam, zoals het persbericht over de intentieverklaring) en communicatie die ondersteunend is aan het participatietraject, zoals uitnodigingen voor participatiemomenten.

Naast de vormgeving zijn er vaste uitgangspunten omtrent de participatie. Denk aan:

- Wie wordt uitgenodigd en waarom. Bijvoorbeeld, de gesprekken met stakeholders en belangenorganisaties worden gedaan obv van een stakeholderoverzichtVerslaglegging en vastlegging van alle opgehaalde input;
- Raakvlakken met andere projecten in de omgeving, en het afstemmen van het verhaal daarover richting de belanghebbenden, stakeholders en omwonenden

- Duidelijkheid over waar input op gegeven kan worden.

Bovenstaande moet worden verankerd in het detailparticipatieplan.

2.1.3 *Ronde 2 – september/oktober '23*

In deze ronde wordt de terugkoppeling gegeven aan de omgeving wat met de opgehaalde input is gedaan en waarom. Om deze ronde goed uit te kunnen voeren is het van belang dat alle opgehaalde input uit ronde 1 goed is vastgelegd en duidelijke afspraken met de omgeving zijn gemaakt over hoe en wanneer teruggekoppeld wordt. Op basis van de resultaten van ronde 1 wordt ronde 2 vormgegeven.

Indien het naar aanleiding van ronde 1 noodzakelijk wordt geacht tussen ronde 1 en 2 nog een tussentijdse rondes te organiseren is dit mogelijk.

2.1.4 *Particuliere gronden*

Bij een aantal deelnemende gemeenten zijn particuliere gronden aangemerkt als potentieel haalbaar gebied. In het detailplan moet worden nagedacht of en hoe deze gronden worden meegenomen in het participatietraject. In ieder geval moet indien deze gronden worden meegenomen in het participatietraject, dit vooraf zijn afgestemd met de grondeigenaar en/of pachter.

2.1.5 *Communicatie*

Voor een goed verloop van beide rondes is goede communicatie rondom het project essentieel. Er wordt op twee sporen gecommuniceerd vanuit dit project. Communicatie op hoofdlijnen wordt gevoerd vanuit de projectwebsite¹. Hierbij kan gedacht worden aan communicatie rondom belangrijke mijlpalen, bijvoorbeeld de start en afronding van participatierondes, gunning aan het landschapsarchitectenbureau, etc. Op de projectpagina is een gemeentepagina ingericht om te verwijzen naar gemeentelijke projectpagina's waar regio specifieke informatie gevonden kan worden. Bijvoorbeeld wanneer inspraakrondes worden georganiseerd. In Q1 '23 wordt van deelnemende gemeenten verwacht dat zij een lokale webpagina hebben ingericht waarnaar verwezen kan worden vanaf de projectpagina.

Bij communicatie op lokaal niveau, bijvoorbeeld gericht per brief of via lokale nieuwsbladen, wordt vanuit de gemeenten en de projectorganisatie Energieroute Noord-Holland gezamenlijk gecommuniceerd. Om deze manier van gezamenlijkheid te faciliteren wordt een projectlogo ontworpen. Communicatie op lokaal niveau wordt door deelnemende gemeenten zelf georganiseerd maar het projectlogo moet wel worden gebruikt. Dit moet worden vastgelegd in de detail participatieplannen. Hier kan het projectteam van het rijk bij ondersteunen en/of faciliteren indien gewenst.

2.1.6 *Planning*

Hieronder staat de planning van de rondes en bijbehorende mijlpalen beschreven.

¹ <https://www.energieoprijksgrond.nl/energieroute-noord-holland/default.aspx>

Periode	Actie
December '22	keuze om participatietraject al dan niet samen met buurgemeenten uit te voeren;
Januari - maart '23	opstellen en vaststellen detail participatieplan;
Februari -maart '23	• (indien van toepassing) het insturen van de detailparticipatieplannen naar de colleges en/of gemeenteraden van de betrokken gemeenten. • In het geval van inhuren externe partijen voor participatie en communicatie: doorlopen offertes en keuze maken voor bureau('s).
Maart '23	organiseren van participatie- en communicatietrajecten volgens de laatste versies van de detailplannen voor ronde 1.
April - mei '23	Houden van inspraakmomenten en live zetten overige participatiemiddelen;
Juni-augustus '23	verwerken input en eventueel tussentijdse ronde organiseren indien dit noodzakelijk wordt geacht.
September - oktober '23	terugkoppeling naar omgeving wat met de input is gedaan
November - december '23	vastleggen van beeldkwaliteitsplan en voorkeursvariant. Afsluiten verkenningfase.

2.1.7

Budget

Voor het organiseren van de participatie is vanuit het rijk op twee manieren budget vrij gemaakt. Een in de vorm van capaciteit van een omgevingsmanager en een participatieadviseur vanuit het projectteam. Daarnaast is er geld beschikbaar voor het organiseren van de participatierondes en inspraakmiddelen. Dit budget kan ingezet worden voor de inhuur van een externe partij, het organiseren van participatiebijeenkomsten, etc. Dit budget kan ingezet worden in afstemming met de omgevingsmanager van het project.

2.1.8

Rolverdeling gemeente, projectteam en landschapsarchitectenbureau

Landschapsarchitectenbureau

In de uitvraag wordt het landschapsarchitectenbureau gevraagd rekening te houden met aanwezigheid bij ten minste een inloopmoment per gemeenten (of cluster) om de ontwerpvarianten toe te lichten. Daarnaast levert het landschapsarchitectenbureau tot de verbeelding sprekende ontwerpvarianten. Het bureau houdt per

georganiseerde sessie waar zij bij aanwezig zijn een klanteisenspecificatie bij (KES). Dit is een document waarin de eisen en wensen naar aanleiding van een inloopmoment of een gesprek met een stakeholder in wordt vastgelegd. Het format voor de KES is nog niet bepaald. Omdat de verwachting is dat het landschapsarchitectenbureau niet bij elk moment aanwezig zal zijn is het bijhouden en aanvullen van de KES bij gesprekken en momenten met stakeholders waarbij het landschapsarchitectenbureau niet aanwezig is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van het projectteam en deelnemende gemeenten.

Gemeenten en projectteam

Om het detailplan op te kunnen stellen en uit te voeren moet per gemeente bekend zijn welk proces moet worden doorlopen om het op te stellen detail participatieplan al dan niet bestuurlijk vast te stellen en uit te voeren. Daarnaast moeten relevante gemeentelijke beleidsstukken worden meegenomen bij het opstellen van het detailplan. Indien gemeenten een gezamenlijk participatieplan opstellen moet rekening worden gehouden met de relevante beleidsstukken van de betrokken gemeenten. Naast het proces moet het detailplan worden opgesteld. Dit betreft een samenwerking tussen het projectteam en de gemeente(n).

Van de deelnemende gemeenten wordt in de basis verwacht dat zij zelf capaciteit leveren om een detailplan op te stellen. Het projectteam kan hierbij ondersteunen. Mocht hier geen capaciteit voor zijn kan het projectteam in overleg faciliteren. Hierbij is het wel van belang dat de uitgangspunten voor het detailplan duidelijk worden aangegeven en een goedgekeurd format door gemeenten wordt aangeleverd. Indien vanuit het projectteam tevens geen capaciteit is kan een extern communicatie- en participatiebureau worden geconsulteerd.

2.1.9

Organisatie

Binnen het kernteam worden deelnemende gemeenten niet allemaal individueel vertegenwoordigd. In de onderstaande organisatietabel zijn de eerste aanspreekpunten vanuit de deelnemende gemeenten weergegeven.

Tabel 1: organisatietabel.

Alkmaar, Heiloo, Castricum, Uitgeest	Timo Boekel	Projectcoördinator de BUCH (Bergen Uitgeest Castricum Heiloo en Alkmaar).
Heemskerk, Beverwijk, Velsen	Tim van der Meulen	Projectcoördinator IJmond
Haarlemmermeer	Vincent Bakker	Projectcoördinator Haarlemmermeer
Amsterdam	Doede Bardok	Projectcoördinator Amsterdam
Amsterdam	Shahrzad Faili	Projectcoördinator Amsterdam
Ouder Amstel, Amstelveen,	Merel Tilstra -Markus Schmid	Projectcoördinator Ouder Amstel, Amstelveen, Diemen

Voor borging van een succesvol verloop van financiële participatie wordt tijdens de verkenningsfase verder onderzoek gedaan naar hoe dit verder geborgd kan worden in gemeentelijke beleidsstukken indien die er nog niet zijn. Omdat de exploitatiefase pas over enkele jaren aanvangt is er nog voldoende tijd het aspect financiële participatie verder uit te zoeken en vorm te geven. De betrokken overheden vinden het belangrijk dat inwoners mee kunnen profiteren in de opbrengsten van duurzame energieopwekking door financieel te kunnen participeren. Dit zorgt ervoor dat een deel van de opbrengsten van het initiatief de directe omgeving ten goede komt. Dit kan het draagvlak ook vergroten.

De verantwoordelijkheid omtrent de definitieve financiële participatie in OER trajecten ligt bij de toekomstige exploitant. Dit is omdat geen van de deelnemende partners zelf de zonneparken realiseert of exploiteert. Hierdoor is de bevoegdheid om een bepaalde vorm financiële participatie af te dwingen beperkt.

Na het doorlopen van de verkenning en daaropvolgend de planfase volgt de inschrijvingsprocedure voor het project. Dit gebeurt door middel van een openbare inschrijving waarop bijvoorbeeld bedrijven en coöperaties kunnen inschrijven. De winnende partij krijgt het recht om de energieroute Noord-Holland te realiseren en te exploiteren.

Deze partij moet voor het verkrijgen van een omgevingsvergunning voor de realisatie en de exploitatie voldoen aan behoorlijke financiële participatie. Hierbij zijn gemeentelijke en landelijke beleidsstukken de uitgangspunten. In deze beleidsstukken is financiële participatie als eis afdwingbaar op hoofdlijnen².

Voor de verkenningsfase kunnen enkel verkennende gesprekken omtrent financiële participatie worden gevoerd en moet worden uitgelegd dat vaste vormen in deze fase niet afdwingbaar zijn. Belangrijk is hierover duidelijkheid te geven aan de omgeving. De mogelijkheden voor financiële participatie zijn voor een belangrijk deel ook afhankelijk van de voorkeurs(ontwerp)variant. Daarom wordt de financiële participatie tijdens de planfase van het project verder uitgewerkt op basis van de mogelijkheden die de voorkeursvariant biedt en de verzamelde wensen die uit de verkenning naar voren zijn gekomen.

² https://www.regionale-energiestrategie.nl/bibliotheek/b+participatie/downloads_getfilem.aspx?id=1326055&forcedownload=true

4 Bijlagen

4.1 **Bijlage 1 – overzichtskaart projectgebied**